

Костянтин Пільков,

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник відділу міжнародного
приватного права та правових проблем євро-
інтеграції НДІППіП ім. академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8931-0413>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЇ ПРИНЦИПУ *RES JUDICATA* У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ ДО СУДОВИХ РІШЕНЬ

В умовах відкритості доступу до текстів судових рішень судів України постає актуальне питання ефективної дії принципу *res judicata* в аспекті забезпечення недопущення повторного розгляду судом вже остаточно вирішеного спору. Стаття ставить за мету на прикладі господарського судочинства з'ясувати підставність покладення на суд або сторону обов'язку з встановлення існування рішення у тотожній справі саме в умовах цифровізації судочинства. Сторона процесу несе тягар негативних наслідків неповідомлення про існування остаточно судового рішення у тотожній справі. Суд, уповноважений встановлювати факти, є зобов'язаним реагувати на заяву сторони про існування остаточно рішення і не може покласти на сторону тягар доведення існування рішення, а натомість сам має остаточно з'ясувати це питання у випадку відповідної заяви сторони. В процесі цифровізації судочинства має бути забезпечена можливість для суду автоматично виявляти судові рішення у потенційно тотожних справах.

Ключові слова: господарський процес; загальновідомі обставини; змагальність; остаточноість судового рішення; цифровізація судочинства.

Pilkov K.

Ensuring the effect of the *res judicata* principle in commercial court proceedings in conditions of open access to court decisions

The author argues that open access to full texts of judgments of the courts of Ukraine, provided by the Unified state register of court decisions, dictates the need for re-evaluation of the established views on the effective application of the *res judicata* principle in the aspect of ensuring that courts do not allow re-examination of finally resolved disputes in new, but identical proceedings. The article aims to use as an example the commercial court proceedings in order to reveal the legal fundament for imposing the duty to establish the existence of a *res judicata* judgement issued in an earlier identical proceeding upon the court or an interested party, in particular in the conditions of digitization of the judicial decision-making. According to the conclusions of the article, the party to the proceedings remains an entity that bears the burden of negative consequences of failing to reveal the existence of a final judgement in an identical case. It is worth to emphasize, that the fact-finding court is obliged to react to a party's statement of the existence of a *res judicata* decision and cannot place the burden of proving the existence of that decision on the party, but instead has the duty to determine this issue by way of obtaining a copy of the respective judgement upon the respective party's statement. At the same time, the court has the right, but is not obliged, to establish *sua sponte* the existence of a final court decision in identical proceedings. The author comes to the conclusion that the ongoing digitization of domestic court proceedings should open the opportunity for courts to automatically detect final judgments in the Register in order to identify potentially identical cases and provide the respective court with sufficient data for prompt reaction to attempts to initiate new proceedings aimed at re-examination of already decided cases.

Keywords: commercial proceedings; well-known facts; judicial notice; finality of judgments; digitalization of judicial decision-making.

Постановка проблеми. Судочинство в Україні вже протягом багатьох років знаходиться в процесі переходу на електронні сервіси. Запровадження Єдиного державного реєстру судових рішень (ЄДРСР) було лише одним з його етапів. Повноцінна робота Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) у складі всіх її модулів ознаменує якісно новий етап у цьому процесі. Він ставить перед користувачами системи, учасниками судових проваджень і задіяними у цифровізації судочинства фахів-

цями складні правові та пов'язані з ними організаційні та технічні питання. Одним з таких комплексних питань є забезпечення в умовах відкритого доступу до судових рішень з ЄДРСР дії принципу *res judicata* в аспекті недопустимості повторного вирішення судом ідентичного спору, тобто спору між тими ж сторонами стосовно того ж предмету і з тих самих підстав, що вже був остаточно вирішений судом. Доступність інформації з ЄДРСР для суду і сторін, а також обов'язок держави забезпечити функціонування Реєстру поряд з приватним інтересом сторони у недопущенні повторного вирішення вже остаточно вирішеного спору відкриває проблему визначення відповідального суб'єкта – держави в особі суду або сторін відповідного провадження – за забезпечення остаточності судового вирішення спору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження правових проблем, пов'язаних з процесами цифровізації у судочинстві зосереджені переважно на тих аспектах, які пов'язані з організацією функціонування підсистем електронного судочинства. Так, праця В. Кібця щодо ЄДРСР як засобу доступу до судових рішень [16] присвячена значною мірою організаційним засадам його функціонування та пошуковим алгоритмам, які застосовуються у роботі з ним. На правових та організаційних основах функціонування ЄСІТС зосереджено увагу в дослідженнях М. Гетманцева [15], О. Берназюк [14], А. Приваліхіної [21]. Водночас потребують окремої уваги суто процесуальні аспекти отримання інформації з ЄДРСР про ухвалені судові рішення для виявлення тотожності суб'єктного складу справ, предмета та підстав позовів, а також можливості ЄСІТС отримувати цю інформацію для забезпечення ефективного судочинства з додержанням вимог процесуального закону.

Метою статті є виклад результатів дослідження підходів до покладення на суд або зацікавлену сторону провадження тягаря встановлення існування остаточного рішення у тотожній справі для цілей недопущення повторного вирішення спору в новому провадженні, а також напрацювання висновків щодо застосовності цих підходів у сучасних умовах відкритого доступу до судових рішень та цифровізації, зокрема господарського судочинства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У більш ранніх публікаціях ми вже зазначали, що поняття «*res judicata*» у вітчизняній та іноземній доктрині та судовій практиці часто вживається для позначення різних, однак пов'язаних одне з іншим принципів, які спрямовані на забезпечення остаточності судового рішення в межах провадження, у якому його було ухвалено (позитивний аспект *res judicata*), та остаточності вирішення суперечки загалом і недопустимості нових проваджень, спрямованих на фактичний перегляд результатів вирішення суперечки (негативний аспект) [18, с. 47–48]. Ми також зазначали, що публічний інтерес становить саме позитивний аспект дії *res judicata*, а також те, що саме на ньому зосереджує свою увагу Європейський суд з прав людини, який напрацював автономну доктрину *res judicata*, що має захистити від безпідставних повторних переглядів, перш за все остаточне судові рішення в межах провадження, у якому його було ухвалено. Негативний аспект дії принципу, через який він реалізується у наступних судових процесах, має становити насамперед приватний інтерес сторони, адже питання процесуальної економії, яка для держави досягається забезпеченням дії цього принципу в наступних судових провадженнях, має менше значення, ніж остаточність і обов'язковість судового рішення у тому процесі, в якому його було прийнято. З урахуванням цього, відсутні підстави для покладення на суд обов'язку під час вирішення справи без посилення зацікавленої сторони *ex officio* встановлювати існування рішень, які мають значення *res judicata* [20, с. 49].

Такий погляд на значення принципу загалом відповідає традиції, яка склалась не тільки в межах вітчизняної правової системи чи серед інших систем континентальної правової традиції, а й у цілком відмінних системах загального права. Так, на початку ХХ ст. більшість судів штатів у США утвердили підхід, відповідно до якого суди не можуть під час розгляду справи прийняти як *judicial notice* (важливі для справи дані, щодо яких суд визнає свою обізнаність без потреби їх доводити) судові рішення з інших справ [5, с. 66]. Хоча вже й на той час у фаховій літературі піднімалось питання про необхідність у суді певного штату застосовувати різні підходи, з одного боку, до рішень федеральних судів та судів інших штатів (щодо яких *judicial notice* не допускається), а з іншого – до рішень того самого суду в інших справах (стосовно якого *judicial notice* мало б допускатись) [5, с. 68].

Поняття «обізнаність суду» (англ. *judicial notice*) не збігається із значенням терміну «загальновідомі обставини (частина третя статті 75 Господарського процесуального кодексу України та схожі норми в інших процесуальних кодексах), оскільки останнє передбачає для свого застосування оцінку судом обізнаності широкого загалу з відповідною обставиною, що для обізнаності суду не має першорядного значення. Походження поняття «обізнаність суду» чітко не простежується в історії процесуальних галузей права у системах загального права. Так, Дж. Бентам досліджує явище, яке можна було би позначити цим термі-

ном, у своїх роботах, написаних між 1802 і 1812 роками, проте він не використовує вираз «*judicial notice*». Вперше термін з'являється у трактаті Т. Старкі про право доказів у 1824 [3, с. 1143]. У традиції загального права визнається, що правило про обізнаність суду є частиною правил про докази і, таким чином регулює діяльність суду, який встановлює факти [3, с. 1143].

Правило про звільнення від доказування загальновідомих обставин у вітчизняному господарському та інших процесах також є частиною правил про докази. Водночас принцип *res judicata* традиційно розглядається як такий, що у вузькому значенні стосується остаточності судового рішення як вольового, владного акта суду і лише у широкому значенні охоплює також правила про преюдицію, тобто зачіпає доказову (інтелектуальну) компоненту діяльності суду (розмежування цих компонентів детально розглянуто у спеціальному дослідженні [19]). У більш близькому за належністю до однієї, континентальної, правової традиції австрійському цивільному процесі виділене поняття очевидного факту, яке об'єднує загальновідомі факти та факти, відомі суду (обставини, які відомі суду, що встановлює факти, у зв'язку зі з'ясуванням ним обставин справи, або очевидні з матеріалів справи). Суд зобов'язаний *ex officio* брати до уваги такі очевидні факти, і немає потреби в тому, щоб сторона про них стверджувала та / або доводила їх [10].

ЄСПЛ також у своїй практиці неодноразово звертався до можливості визнати певні обставини, інформація про які знаходиться у публічному доступі, такими, про які суд обізнаний (*Dolińska-Ficek and Ozimek v. Poland*, § 214 [4], *Reczkowicz v. Poland*, § 178 [9], *Osmanoğlu v. Turkey*, § 80 [8]), обізнаність суду про базові медичні знання (*Akkoyunlu v. Turkey*, § 37 [1]. У справах *Al Hamdani v. Bosnia and Herzegovina*, § 47 [2] ЄСПЛ також посилався на власну обізнаність, а у справі *Jabari v. Turkey*, § 41 [6] вказав на «обізнаність суду стосовно останніх оглядів поточної ситуації в Ірані». Водночас справи, у яких ЄСПЛ оцінював би відповідність цього інституту в національних процесах конвенційній гарантії справедливого суду та ефективного засобу правового захисту проти порушень конвенційних прав, рідкісні. Так, у справі *United Macedonian Organisation Ilinden and Others v. Bulgaria (No. 3)* (§ 35) ЄСПЛ дійшов висновку про те, що болгарський суд, визнавши свою обізнаність щодо інформації, отриманої з невизначених медіа джерел, позбавив заявників будь-якої можливості заперечити щодо достовірності цієї інформації або її значення [12]. Інший з міжнародних юрисдикційних органів – Міжамериканський суд з прав людини – застосовує у цьому випадку доктрину добре відомих фактів (англ. *the “notorious facts” doctrine*), зокрема у справах *Velasquez Rodriguez v. Honduras*, де у § 146 рішення по суті справи він відкинув вирізки з газет як докази, однак доходив висновку, що «багато з них містять відкриті для публіки і добре відомі факти, які як такі не потребують доведення» [13].

Загалом для цілей цього дослідження важливо зазначити те, що практика відправлення правосуддя у системах з розвиненою традицією верховенства права передбачає для суду можливість самостійно отримати відкриту доступну широкому колу інформацію, і така діяльність здійснюється судом, уповноваженим на встановленні фактів, а ЄСПЛ не вбачає у такій практиці порушень конвенційних прав, якщо для сторони такі дії суду не є непередбачуваними.

Існування судового рішення як факт за такими критеріями може бути віднесено до таких фактів, які суд може прийняти з очевидністю без поширення на нього поняття загальновідомих фактів (як відомо, у сучасній практиці відомості з ЄДРСР не розглядаються як загальновідомі і відсутня також презумпція загальної обізнаності про ці відомості) і без потреби у додатковому врегулюванні повноважень суду приймати певні обставини як такі, про які суд обізнаний.

Варто звернути увагу на те, що дослідники у системах загального права виокремлюють принаймні два відмінних один від іншого аспекти прийняття судом до уваги як *judicial notice* даних про судові рішення в іншій справі:

- 1) факт існування певного рішення і логічно необхідні висновки з цього факту становлять більш просте для вирішення питання у практиці;
- 2) зміст судового рішення, точніше істинність висновків про встановлені у ньому факти, становить більш проблемне питання [11, с. 5].

Загалом до всіх обставин, щодо яких суд розглядає можливість прийняття як таких, що відомі суду, застосовується критерій відсутності розумної можливості оспорити ці факти.

Вочевидь, для першої з перелічених групи фактів (існування судового рішення), цей критерій витримується з більшою легкістю. Власне саме ця перша група фактів нас цікавить у межах дослідження, адже з'ясування суб'єктного складу, аналіз предмету і підстав позовів у двох справах не потребує висновків про істинність встановлених у цих справах фактів. Тобто мова йде саме про «існування судового рішення» і висновки, які логічно випливають з цього з необхідністю.

Дослідники також визнають існування дискреційної обізнаності суду (англ. *discretionary judicial notice*) та обов'язкової обізнаності (англ. *mandatory judicial notice*). Судова практика у США за основу розмежування цих категорій бере прагматичний і доволі простий критерій: коли сторона посилається на необхідність вирішити питання про віднесення певної обставини до кола тих, що становлять обізнаність суду, і надає для цього необхідну інформацію, вирішення цього питання є обов'язковим, в інших випадках суд користується дискрецією [11, с. 8]. Термінологічно точніше було б вести мову в такому випадку не про дискреційну й обов'язкову обізнаність суду, а про те, що суд не зобов'язаний *ex officio* самостійно з'ясовувати обставини, щодо яких можлива його обізнаність, проте має право за власною ініціативою такі обставини встановити. Водночас, коли відповідна заява сторони була зроблена у процесі, суд має на неї відреагувати, з'ясувавши наявність судового рішення без покладення на сторону тягара подання відповідних доказів.

Сучасна судова практика у країнах з розвиненою традицією верховенства права в умовах цифровізації і забезпечення публічного доступу до реєстрів судових рішень підтверджує, що інформація з таких реєстрів, зокрема щодо справ, у яких беруть участь ті самі сторони (як це, наприклад, дозволяє у США база даних публічного доступу до судових електронних реєстрів для справ у федеральних судах, а також реєстри судів окремих штатів та округів), належить до тих, щодо яких можливе визнання судом своєї обізнаності [7, с. 30].

Оскільки виявлення у ЄДРСР інформації про судові рішення, ухвалені у справах з тотожним суб'єктом складом або з таким, що частково збігається, як ми мали можливість переконатись, не розглядається загалом як таке, що порушує принцип змагальності або інші засади судочинства, а саме це завдання значною мірою потребує спершу суто технічної роботи, результати якої вже згодом можуть бути проаналізовані суддею, на перший план виходить технічний аспект питання. Він полягає у можливості впровадження у ЄСІТС засобів, які дозволяли би здійснювати виявлення таких потенційно тотожних справ у ЄДРСР. Вочевидь, що для цього необхідною буде обробка інформації з реєстру у тому вигляді, в якому вона не є відкритою для загального доступу, зокрема без вилучення інформації, яка дає змогу ідентифікувати фізичну особу. Варто зазначити, що серед дослідників поширюється думка про те, що з огляду на необмежене строком зберігання електронних примірників судових рішень у ЄДРСР обмеженню підлягає принаймні доступ невизначеного кола осіб до інформації про справи, яка дозволяє встановити особу, якої справа стосується, що є необхідним для того, аби не відбувалось порушення прав людини [17, с. 55]. Тобто вирішення питання про тотожність спорів має ґрунтуватись саме на отриманні судом автентичних даних з Реєстру, а не шляхом покладення на сторону обов'язку надати підтвердження того, що, наприклад, отримана копія судового рішення з відкритого доступу з ЄДРСР стосується сторін у справі на розгляді. Процесуально-правове підґрунтя для цього було викладено вище, організаційне та технічне забезпечення шляхом інтеграції відповідної функції до ЄСІТС потребує окремого опрацювання.

Незважаючи на відсутність процесуальних перешкод для суду з'ясовувати питання тотожності спорів і з огляду на технічну можливість для цього, все ж на суд, принаймні в рамках сучасного процесуального законодавства, не покладається обов'язок *ex officio* здійснювати в усіх випадках таку перевірку самостійно. Як видно з норми п. 10 ч. 3 ст. 162 ГПК України (схожі норми містяться також в інших процесуальних кодексах) на позивача покладено обов'язок надати «підтвердження про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав». З цієї норми виводиться відсутність у суду обов'язку бути обізнаним про судові рішення у потенційно тотожних справах у значенні відсутності обов'язку самостійно встановлювати існування таких рішень без відповідної заяви сторони. Водночас за наявності посилання сторони на існування рішення суду України, яке має значення *res judicata*, суд не може покладати на сторону обов'язок надати докази існування такого рішення України з оцінюванням такого доказу за загальними правилами оцінки доказів за критеріями належності, допустимості, достовірності, ваги (вірогідності). Покладення цього тягара на сторону не виправдано з багатьох причин, зокрема з огляду на вже підкреслену об'єктивність інформації про судові рішення для самого суду, а також з урахуванням того, що суд має можливість для отримання його повного тексту, натомість сторона може бути обмежена навіть у доступі до тієї інформації з ЄДРСР, яка є відкритою [22, с. 465].

Висновки. Здійснене дослідження принципу *res judicata* в його негативному аспекті, як він втілений у вітчизняному господарському процесі та інших процесуальних галузях у правилах, спрямованих на недопущення повторного розгляду вирішеної суперечки, в умовах надання суду та сторонам доступу до судових рішень в ЄДРСР дозволяє з урахуванням зразків практики в інших країнах та міжнародних юрисдикційних органів дійти таких висновків:

1) отримання судом даних про існування судового рішення в іншій справі є діяльністю з встановлення фактів, тому має здійснюватись судом, який має повноваження встановлювати факти;

2) одержання судом даних про судові рішення в іншій справі для з'ясування питання про тотожність суб'єктного складу, предмета та підстав позову з огляду на об'єктивний характер такої інформації, її непов'язаність з обставинами спірних матеріальних правовідносин, не зачіпає засад змагальності доти, доки сторона має можливість відреагувати на можливі висновки суду щодо цього питання, або якщо висновки суду очевидні й такі, що не передбачають раціональної дискусії;

3) суд, уповноважений встановлювати обставини справи, може, проте не зобов'язаний, самостійно з'ясувати, чи існує таке, що має значення *res judicata* судового рішення у тотожному спорі. Водночас, якщо сторона заявила про існування такого рішення і надала дані, які дають змогу його встановити, суд має *ex officio* обов'язок остаточно з'ясувати це питання, тобто на сторону не покладається тягар доведення існування судового рішення, який би належало виконувати із поданням доказів, які суд мав би оцінювати за критеріями належності, допустимості, достовірності, ваги (вірогідності);

4) відсутність процесуальних перешкод для суду самостійно з'ясувати наявність остаточного судового рішення у тотожній справі висуває вимогу технічного характеру до ЄСІТС, яка мала б реалізовувати алгоритм автоматичного пошуку та сигналізувати суду, який розглядає справу і уповноважений встановлювати факти, на найбільш ранній стадії і протягом всього процесу, допоки можливі зміни суб'єктного складу, предмета або підстав позову, про потенційну тотожність позову.

Список використаних джерел

1. Akkoyunlu v. Turkey. Application no. 7505/06. The European Court of Human Rights (Second Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). 13.10.2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157755> (last accessed: 30.05.2023).
2. Al Hamdani v. Bosnia and Herzegovina. Application no. 31098/10. The European Court of Human Rights (Fourth Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). 07.02.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108994> (last accessed: 30.05.2023).
3. Bellin J., Ferguson A. G. Trial by Google: judicial notice in the information age. *Northwestern University Law Review*. 2014. Vol. 108, No. 4. P. 1137–1181.
4. Dolińska-Ficek and Ozimek v. Poland, Applications nos. 49868/19 and 57511/19. The European Court of Human Rights (First Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). 08.11.2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-213200> (last accessed: 30.05.2023).
5. Evidence: Judicial Notice of Its Own Records by Court. *California Law Review*. 1913. Vol. 2, No. 1. P. 66-68. DOI: 10.2307/3474096.
6. Jabari v. Turkey. Application no. 40035/98. The European Court of Human Rights (Fourth Section). Judgment (Merits). 11.07.2000. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58900> (last accessed: 30.05.2023).
7. Myerson D. Judicial Notice in the Internet Era. *Illinois Bar Journal*. 2015. Vol. 103, No. 5. P. 30. URL: <https://www.isba.org/ibj/2015/05/judicialnoticeinternetera> (last accessed: 30.05.2023).
8. Osmanoglu v. Turkey. Application no. 48804/99. The European Court of Human Rights (First Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). 24.01.2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84667> (last accessed: 30.05.2023).
9. Reczkowicz v. Poland. Application no. 43447/19. The European Court of Human Rights (First Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). 22.07.2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211127> (last accessed: 30.05.2023).
10. The burden of proof. European Judicial Network. Last update: 20.02.2023. URL: https://e-justice.europa.eu/content_taking_of_evidence-76-at-restore-en.do (last accessed: 30.05.2023).
11. Tyner Ch. Rule of Evidence 201: Judicial Notice of Adjudicative Facts. NC Superior Court Judges' Benchbook, 2014. URL: https://benchbook.sog.unc.edu/sites/default/files/pdf/Judicial%20Notice_0.pdf (last accessed: 30.05.2023).
12. United Macedonian Organisation Ilinden and Others v. Bulgaria (No. 3). Application no. 29496/16 The European Court of Human Rights (Fifth Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). 11.01.2018. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179869> (last accessed: 30.05.2023).
13. Velasquez Rodriguez v. Honduras. The Inter-American Court of Human Rights. Judgment of July 29, 1988 (Merits). URL: https://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_04_ing.pdf (last accessed: 30.05.2023).

14. Берназюк О. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система: поняття та структура. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 326–330.
15. Гетманцев М.О. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система: реальність і виклики сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 179–183.
16. Кібець В.О. Єдиний державний реєстр судових рішень як засіб доступу громадян до судових рішень. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 122–124.
17. Остафійчук Л. А. Відкритість судових рішень vs права людини на таємницю персональних даних. *Актуальні проблеми судового права* : матеріали міжнар. конф. Харків : Право, 2021. С. 53–56.
18. Пільков К. М. Res judicata, остаточність і законна сила судового рішення: співвідношення понять. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Серія : Право. Вип. 71. С. 44–48. DOI: 10.24144/2307-3322.2022.71.6.
19. Пільков К. М. Забезпечення дії принципу res judicata як складової права на справедливий суд: компонентний аналіз судового рішення. *Особливості правового забезпечення інтересів держави та суб'єктів приватного права в умовах системних суспільних криз*: збірник наукових праць / За заг. ред. док. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. Д. Крупчана. Київ, 2019. С. 164–177.
20. Пільков К. Принцип res judicata як складова публічного порядку. *Юридичні науки: проблеми та перспективи* : матеріали між нар. наук.-практ. конференції. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2022. С. 47–50.
21. Приваліхіна А. І. Правові основи запровадження інформатизації діяльності суду. *Науковий вісник Міжнар. гуманітарного ун-ту*. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 47. Т. 1. С. 153–157. DOI: 10.32841/2307-1745.2020.47-1.32.
22. Скрипник Д. О. Щодо призупинення загального доступу до Єдиного державного реєстру судових рішень в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса : Гельветика, 2022. Т. 2. С. 465–467.

References

1. *Akcoyunlu v. Turkey (2015). Application no. 7505/06. The European Court of Human Rights (Second Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157755> [in English].
2. *Al Hamdani v. Bosnia and Herzegovina. (2012). Application no. 31098/10. The European Court of Human Rights (Fourth Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108994> [in English].
3. Bellin, J., Ferguson, A. G. (2014). Trial by Google: judicial notice in the information age. *Northwestern University Law Review*. 108, 4, 1137-1181 [in English].
4. *Dolińska-Ficek and Ozimek v. Poland. (2021). Applications nos. 49868/19 and 57511/19. The European Court of Human Rights (First Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-213200> [in English].
5. Evidence: Judicial Notice of Its Own Records by Court (1913). *California Law Review*. 2, 1, 66-68. DOI: 10.2307/3474096 [in English].
6. *Jabari v. Turkey. (2000). Application no. 40035/98. The European Court of Human Rights (Fourth Section). Judgment (Merits)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58900> [in English].
7. Myerson, D. (2015). Judicial Notice in the Internet Era. *Illinois Bar Journal*. 103, 5, 30. Retrieved from <https://www.isba.org/ibj/2015/05/judicialnoticeinternetera> [in English].
8. *Osmanoğlu v. Turkey. (2008). Application no. 48804/99. The European Court of Human Rights (First Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84667> [in English].
9. *Reczkowicz v. Poland (2021). Application no. 43447/19. The European Court of Human Rights (First Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211127> [in English].
10. *The burden of proof. (2023). European Judicial Network. Last update: 20.02.2023*. Retrieved from https://e-justice.europa.eu/content_taking_of_evidence-76-at-restore-en.do [in English].

11. Tyner, Ch. (2014). *Rule of Evidence 201: Judicial Notice of Adjudicative Facts*. NC Superior Court Judges' Benchbook. Retrieved from https://benchbook.sog.unc.edu/sites/default/files/pdf/Judicial%20Notice_0.pdf [in English].
12. *United Macedonian Organisation Ilinden and Others v. Bulgaria (No. 3)*. (2018). Application no. 29496/16 The European Court of Human Rights (Fifth Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179869> [in English].
13. *Velasquez Rodriguez v. Honduras*. (1988). The Inter-American Court of Human Rights. Judgment of July 29, 1988 (Merits). Retrieved from https://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_04_ing.pdf [in English].
14. Bernazyuk, O. (2019). Yedyna sudova informatsiyno-telekomunikatsiyna systema: ponyattya ta struktura [Unified judicial information and telecommunication system: definition and structure]. *Pidpryyemnystvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, business and law*, 6, 326-330 [in Ukrainian].
15. Hetmantsev, M. O. (2017). Yedyna sudova informatsiyno-telekomunikatsiyna systema: realnist' i vyklyky sohodennya [Unified judicial information and telecommunication system: reality and current challenges]. *Pidpryyemnystvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, business and law*, 4, 179-183 [in Ukrainian].
16. Kibets, V. O. (2020). Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' yak zasib dostupu hromadyan do sudovykh rishen [Unified state register of court decisions as a mean of access of public to court decisions]. *Porivnyalno-analitychne pravo – Comparative and analytical law*, 2, 122–124 [in Ukrainian].
17. Ostafiychuk, L. A. (2021). Vidkrytist sudovykh rishen vs prava lyudyny na tayemnytsyu personalnykh danykh [Open access to court decisions vs human rights regarding privacy of personal data]. *Aktualni problemy sudovoho prava – Current problems of the judicial law*. Kharkiv: Pravo, 53-56 [in Ukrainian].
18. Pilkov, K. M. (2022). Res judicata, ostatechnist i zakonna syla sudovoho rishennya: spivvidnoshennya ponyat [Res judicata, finality and legal effect of the judgment: interrelation between concepts]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Seriya Pravo - Law series*, 71, 44-48. DOI: 10.24144/2307-3322.2022.71.6 [in Ukrainian].
19. Pilkov, K. M. (2019). Zabezpechennya diyi pryntsypu res judicata yak skladovoyi prava na spravedlyvyy sud: komponentnyy analiz sudovoho rishennya [Ensuring the effect of the res judicata principle as a component of the right to a fair trial: component analysis of court decisions]. *Osoblyvosti pravovoho zabezpechennya interesiv derzhavy ta sub'yektiv pryvatnoho prava v umovakh systemnykh suspil'nykh kryz - Peculiarities of legal protection of the interests of the state and subjects of private law in conditions of systemic social crises*, 164–177 [in Ukrainian].
20. Pilkov, K. M. (2022). Pryntsyp res judicata yak skladova publicnoho poryadku [Res judicata principle as a component of public order]. *Yurydychni nauky: problemy ta perspektyvy – Legal sciences: problems and prospects*, 47-50 [in Ukrainian].
21. Pryvalikhina, A. I. (2020). Pravovi osnovy zaprovadzheniya informatyzatsiyi diyalnosti sudu [Legal basis for the introduction of informatization of judicial activities]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiya – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*, 47, 1, 153-157 [in Ukrainian].
22. Skrypnyk, D. O. (2022). Shchodo pryzupynennya zahal'noho dostupu do Yedynoho derzhavnoho reyestru sudovykh rishen' v umovakh voyennoho stanu [Concerning the suspension of public access to the Unified State Register of Court Decisions under martial law]. *Yevropeyskyy vybir Ukrayiny, rozvytok nauky ta natsional'na bezpeka v realiyakh masshtabnoyi viys'kovoyi ahresiyi ta hlobal'nykh vyklykiv XXI stolittya – The European choice of Ukraine, the development of science and national security in the realities of full-scale military aggression and global challenges of the 21st century: materials of the International Scientific-Practice*. Odesa: Vydavnychyy dim «Helvetyka», 2, 465-467 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.06.2023.